

NYHETSBRIV DEC 2024. C-J NATUR

Nyhetsbrev från C-J Natur. **Julbrev 2024.**

Ett år går så snabbt och nu har ännu ett snart gått. Året 2024 har bjudit på en mängd fina upplevelser. I naturen och ofta vid vatten. Där trivs jag och många med mig. Att lära sig nya saker om naturen är saker som berikar oss, vare sig det handlar om väderfenomen eller varför arter finns där de gör.

Som av tradition kommer du få läsa om några uppdrag jag utfört under året, projekt framöver och så en del boktips. Sen blir det lite saker om en karttjänst som jag snöt in på... (kartor är bra grejor). Plus lite annat...

Jag tackar alla er som jag på olika sätt haft kontakt med under året.

Kallt och riktig vinter var det i början av 2024!

NYHETSREV DEC 2024. C-J NATUR

Företagsåret inleddes med uppdateringar och färdigställande av fiskevårdsplaner. Detta är ett av mina specialområden och under 2024 har jag jobbat med flera fiskevårdsområden, spridda i geografien och deras förutsättningar. Ett av dessa områden är Kalvs FVOF där jag spenderade några dagar i augusti för att undersöka Kalvsjöns fiskbestånd. För er som inte har en aning om var Kalvsjön ligger så kanske detta hjälper. Den ligger intill den kända sjön Fegen som håller ett av våra unika bestånd med vårlekande siklöja. Men fanns det siklöja kvar i Kalvsjön? Jodå det fanns det. Inom uppdraget gjordes även insamling av fisk för miljöanalyser, vattenprover och annat som är bra underlag för en fiskevårdsplan. Planen kommer bli färdig nu under vintern-våren!

Under våren var det uppstart för inventeringar av naturområden, så kallade naturvärdesinventeringar (NVI). Detta är roliga uppdrag och det blev ett 10-tal inventeringar utförda. Inom dessa projekt ingick kärleväxter, groddjur, skyddsvärda träd och andra viktiga artgrupper. För en markägare inventerade jag fladdermöss, i Kalmar län, och området kan säkert vara en hot-spot för fladdermöss i och med välbevarat landskap, gamla byggnader, småbiotoper och gamla träd. Biologisk mångfald är viktigt och vid alla byggnationer och exploateringar måste man planera så att inte påverkan uppstår på skyddsvärda arter. Naturinventeringarna gör skillnad!

Som underkonsult utfördes ett projekt i Eskilstunaån där det handlade om asp och övrig biologi. Hittade mycket fina musselbestånd och den mycket snabba leken som skedde i maj månad för aspen kunde även den bli dokumenterad. Aspens lek skedde på ett stort område vilket vi inte kände till sedan tidigare! Jag trodde att det var rom från mört som jag samlat in, i och med ganska små romkorn, men det visade sig vid tester av DNA att det var asp.

Under sommaren inleddes flera större projekt. Ett var att provfiska Kalmar läns sjöar och ett annat var att elfiska vattendrag för SLU. Jag hade med mig en gammal kompis, vi har fiskat ihop och känt varande länge. Nu har han varit anställd hos mig flera säsonger, även 2024. Det är kul med kompisar som följt en, har fortfarande några som jag känt sedan jag var 15 år. På uppdrag av stora industrier genomförde jag provtagningar av fiskbestånd i Nissan. Övrigt mycket vatten mötte oss men det gick bra allt.

När alla fältmoment var klara så fanns det mycket att skriva. Detta har jag ägnat hösten åt.

Har under året hjälpt fiskevårdsområdesföreningar (FVOF) på flera olika sätt. Några saker som kan nämnas är:

- Förvaltningsråd
- Fiskerättsfrågor
- Frågor om catch and release
- Påverkan på vatten
- Hjälpa med VISS
- Hur komma vidare med olika åtgärder?
- Hemsidor
- Bedömningar hållbart fiske
- Miljögifter
- Fiskevård

Våtmarker är bra på många sätt

Att jobba med vatten är spännande, man måste anpassa sig och det kan vara svårt att veta exakt hur det blir. Ibland får man göra justeringar. Alla vattenspeglar kan kallas för våtmarker och de har flera funktioner. Biologisk mångfald, utjämnande effekter och näringsupptag är några. Ibland kan större våtmarker eller till och med små sjöar återskapas men ofta bidrar även små vatten till att gynna landskapet och många arter. Under hösten har jag läst om Lyckebyåns utdikningsföretag, ett företag som pågick mellan 1939 och 1947 där ca 3000 hektar torrlades. Idag skulle man inte göra om detta företag utan faktum är att det istället kan finnas möjligheter att återvåta områden utan att stora verksamheter dukar under. Håller på med flera olika projekt som handlar om att bibehålla vatten i landskapet. Hör av dig om du har idéer!

Fin våtmark med syfte näringsupptag som skapades för några år sedan. Foto: Jan Gustafsson.

Åtgärdssjön Nimmern – fler sådana projekt behövs!

Nimmern är en åtgärdssjö i Kinda kommun, Östergötland. Där har markägare under en lång tid jobbat med att förbättra vattenkvalitet och skapa en bättre balans. Ett nytt projekt är nu igång och vi ser fram emot nya åtgärder. Tyvärr finns idag ett spritt bestånd med den invasiva arten vandrarmussla i sjön. Detta följer vi upp! Nu står provtagning av sediment på agendan härnäst.

Läs mer om arbetet i Nimmern på www.nimmern.se

Kartnörd? – javisst!

Vi som jobbar med vatten och natur har ofta en förkärlek för databaser och kartor, jag tillhör dessa människor. Redan som tonåring kunde jag sitta med olika papperskartor och studera vattendrag. Jag målade nästan upp en egen expedition likt en djungelfärd, platser jag ville uppleva. Vad kan det finnas för fisk i det lilla vattendraget och vilka fåglar kan det finnas i den skogen? Allt var spännande och är i mångt och mycket även idag. Det finns väldigt många öppna databaser (använder regelbundet ett 30-tal olika) och de som jag använder ofta är:

Artdatabankens och SLU:s Artportalen: www.artportalen.se

Vattenmyndighetens och länsstyrelsernas Vattenkarta VISS: www.vattenkartan.se

Skogsstyrelsens Skogens Pärlor: www.skogsstyrelsen.se/skogensparlor

En av de senaste kartorna jag har upptäckt är skogsmonitor. Den ger vägledning om var vi har äldre skogar. Den är mycket intressant och man kan koppla på arter som har hittats i områdena och mycket annat. I nedan figur har jag valt ett område runt sjön Allgunnen där vi vet att det är äldre skog och höga naturvärden. Och det visar kartan. Kartan finns via www.skogsmonitor.se

NYHETSREV DEC 2024. C-J NATUR

Boktips!

Har själv inte skaffat mig den nya boken om grod- och kräldjur ännu men jag är övertygad om att den är bra:

<https://www.natursidan.se/nyheter/den-ultimata-boken-om-grod-och-kraldjur/>

Lyckebyåns utdikning, som jag skrev om ovan. Går att köpa via antikvariat och även låna på flera bibliotek:

<https://libris.kb.se/bib/2371370>

Fina måltider 2024!

Gös, abborre och ål som fångats lokalt blev fina måltider under året. Både i fält och inomhus en sen afton passar fisk utmärkt som mat och med god dryck och fina samtal med fiskeintresserade blir det succé.

Stekt gös med potatismos och en kall lager, filéer av abborre i pannan i gasköket och en bit flatrökt ål! Man måste äta för att leva (och orka provfiska) och det gör inget om man lyxar till det ibland!

Med lyset tänt!

Under 2024 slog jag till och köpte mig en lampa. Inte vilket lampa som helst utan en UV-lampa som lockar insekter. När det är helt mörkt ute lyser den fint i natten och säkert kan en och annan nattbilist haka till av ljuset. På morgonen vittjar man fällan och efter en stunds skådande kan man släppa insekterna fria. Vad hamnade i burken då? Jo malar, spinnare, vecklare, flyn, svärmare, sländor och mätare. Stor mångfald!

NYHETSBRV DEC 2024. C-J NATUR

Oxhuvudspinnare, brun björnsnappare och dagfjärilsmätare var några av de insekter som gillade ljuset i natten!

Lampan har tänts när det fortfarande är ljus ute.

Nya spännande projekt!

Flera nya spännande projekt är under uppstart, ett handlar om en fiskevårdsplan för en större sjö i Östergötland. Detta kommer bli mycket spännande. Ett annat handlar om groddjursinventeringar i Kalmar län. I den stora och i mångt och mycket svårundersökta sjön Skagern kommer föreningen och jag fortsätta arbetet med fler inventeringar. I Allgunnen ska jag uppdatera deras plan med mera. Flera nya provfiskeprojekt ska genomföras. Hjälper Ivösjöns FVF med några saker och de har flera

NYHETSREV DEC 2024. C-J NATUR

utmaningar på gång, bland annat vill ett företag sätta upp ett pumpkraftverk vid sjön. Helt galet för en så pass skyddsvärd sjö anser jag! Kommer även bli arbeten med övergödda sjöar och med naturvärdesinventeringar både på land och i vatten. Och projekt kring miljögifter i fisk.

Naturvärden i vatten – hur kan detta bedömas?

Vattenmiljöer har många värden som behöver behandlas när man ska genomföra olika projekt såsom uppförande av bryggor, detaljplaner och olika byggprojekt. Det har under lång tid varit en gråzon hur man bedömer vatten och de värden som finns där. Sedan några år tillbaka finns en svensk standard gällande naturvärden där vattenmiljöer fått mer fokus. Denna standard har jag använt när jag genomfört flera projekt under 2024. Ett av de mer spännande projekten var i Torshälla som underkonsult för Naturföretaget där jag inventerade Torshällaån i Eskilstuna kommun. Aspen, vår största karpfisk, ingick som separata projekt. Vill du läsa om dessa projekt så finns rapporterna här:

NVI:

<https://webbar.eskilstuna.se/download/18.2cef28c219395c07e5de76/1733401638011/240911%20Natur%C3%A4rdesinventering%20vatten%20Torsh%C3%A4lla%C3%A5n.pdf>

Aspen del 1:

<https://webbar.eskilstuna.se/download/18.2cef28c219395c07e5de73/1733401637380/240625%20Imnisk%20utredning%20asp%20del%201%20Torsh%C3%A4lla%C3%A5n.pdf>

Aspen del 2:

<https://webbar.eskilstuna.se/download/18.2cef28c219395c07e5de72/1733401637087/240605%20Imnisk%20utredning%20asp%20del%202%20Torsh%C3%A4lla%C3%A5n.pdf>

Visste du att...

Ekollon samlas ofta upp för hand för att bli nya ekar. Runt om i södra Sverige finns personer som samlar in ekollon för hand eller med olika hjälpmedel. De bästa områdena är där det finns grova ekar och klippta gräsmattor. Enskilda träd kan producera upp till 300 kg ekollon vilket blir runt 60000 ekollon (5 gram styck ca). Såklart måste man ha tillstånd från markägaren att samla ekollon. De arter av ek som finns här i landet är främst skogsek men även bergek. Bergeken har lite annorlunda blad, inte så rundade i flikarna som hos skogeken. Andra införda arter är rödek, se foto nedan.

Rödek från Mellansverige

Vet ni vad detta är? Denna mackapär fick jag beskåda hos en ekollonuppsamlare. En maskin som man drar längs marken som samlar upp ekollon...

Träd är så ofantligt spännande. På Ekfrämjandets sidor finns mycket att läsa om ek och andra lövträd. På Skogskunskap finns också mycket uppgifter.

Mycket värdefull ekskog i Smålands inland från en inventeringsdag våren 2024. Ofta ser ekbestånden ut på detta sätt idag i tidigare betade marker. Det gäller att friställa och röja i landskapet om inte värden ska gå förlorade.

NYHETSREV DEC 2024. C-J NATUR

Ålen är en art som, som enligt många personer inklusive mig, är omöjlig att fånga i nät. Med sin kroppsform är det lätt att tänka sig att det med lätthet slinker igenom maskor. Den lämnar gärna spår efter sig i näten genom att den ofta tar fiskar och snurrar så att små påsar med fisken inuti bildas. Det är ett mycket stort jobb i ålriska vatten att reda ut dessa påsar i näten. Men så var det detta med ålfångst i nät. För några år sedan vittjade jag provfiskanät i en småländsk sjö och tror ni inte att när nätet var inne båten så såg jag en ål som slank iväg ner i vattnet igen. Hann knappt reagera och sade bara: Det var en ål! Inte slut där för i nästa nät så satt det en ål. Helt otroligt! Men har man lagt 1000-tals provfiskanät så händer det förr eller senare... Misstänker att det var min första och enda gång men man ska aldrig säga aldrig...

Ålen som tillslut fastnade i ett provfiskanät... 65 cm var den...

Och det blev vinter även i år, just nu är det minusgrader. En sak jag hoppas kunna få till är att kränga på sig skridskorna och ta en tur.

Ha nu bra kommande helger och en skön jul.

Hör gärna av dig!

Carl-Johan Månsson, Fiskerikonsulent, Filosofie Magister i Biologi

E-post: cjnatur@gmail.com

Hemsida: www.cjnatur.com